

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ DERS KİTABINDA KÜLTÜR AKTARIMI UNSURLARI: “ANAHTAR” C1 KİTABI ÖRNEĞİ

Özlem ŞEKER | [0009-0000-3254-4940](mailto:ozlemseker.cumhuriyet.edu.tr@gmail.com) | ozlemseker.cumhuriyet.edu.tr@gmail.com
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas, Türkiye

Murat SARIBAŞ | [0000-0002-1913-6034](mailto:msaribas@cumhuriyet.edu.tr) | msaribas@cumhuriyet.edu.tr
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sivas, Türkiye

Öz

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde, dilin yapısal özelliklerinin yanı sıra kültürel öğelerinin de öğreniciye aktarılması önemlidir. Bu bağlamda ders kitapları hem dil bilgisi hem de kültürel içerik sunmaları bakımından temel kaynaklardır. Bu çalışmada da inceleme materyali olarak *Anahtar C1* seviyesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı tercih edilmiş; bu kitabın kültürel öğeleri nasıl ve ne sıklıkla sunduğu araştırılmıştır. C1 düzeyine ilişkin çalışmaların sınırlı olması ve *Anahtar* serisinin bu açıdan yeterince ele alınmamış olması, çalışmanın gerekçesini oluşturmaktadır. Araştırmada “*Anahtar C1 ders kitabında yer alan kültürel unsurlar nelerdir ve bu unsurlara ne sıklıkla yer verilmiştir?*” sorusuna yanıt aranmıştır. Nitel araştırma desenlerinden doküman analizi yöntemiyle yürütülen çalışmada, veriler Okur ve Keskin’in (2013) kültürel öğeler sınıflandırmasına göre yedi ana başlık ve ayrıca deyim ile atasözleri olmak üzere sekiz kategoride toplanmıştır. İncelenen kitapta en çok coğrafya ve mekân, deyim, kişiler arası ilişkiler; en az ise sosyal yaşam, el sanatları ve atasözlerine yer verildiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Anahtar Ders Kitabı, kültür aktarımı, yabancılara Türkçe öğretimi

Atıf Bilgisi

Şeker, Özlem, Sarıbaş, Murat. “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitabında Kültür Aktarımı Unsurları: “Anahtar” C1 Kitabı Örneği”. *Al Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), s. 249-271.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15706033>

Geliş Tarihi	02.06.2025
Kabul Tarihi	20.06.2025
Yayın Tarihi	30.06.2025
Yazar Katkı Oranı	1. yazar %50, 2. Yazar %50
Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Etik Beyan	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Etik Kurul İzni	Etik kurul izni gerektirmemektedir.
Benzerlik Taraması	Yapıldı – Turnitin
Etik Bildirim	contact.alfarabi@ikisad.org.tr
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Telif Hakkı & Lisans	Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır. Senet - Atıf 4.0 Uluslararası - Creative Commons

CULTURAL TRANSMISSION ELEMENTS IN THE TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE TEXTBOOK: THE CASE OF THE “ANAHTAR” C1 BOOK

Özlem ŞEKER | Özlem ŞEKER | [0009-0000-3254-4940](mailto:ozlemseker.cumhuriyet.edu.tr@gmail.com) | ozlemseker.cumhuriyet.edu.tr@gmail.com
Sivas Cumhuriyet University, Graduate School Of Educational Sciences, Sivas, Türkiye

Murat SARIBAŞ | [0000-0002-1913-6034](mailto:msaribas@cumhuriyet.edu.tr) | msaribas@cumhuriyet.edu.tr
Sivas Cumhuriyet University, Education Faculty, Sivas, Türkiye

Abstract

In teaching Turkish as a foreign language, it is important to convey not only the structural aspects of the language but also its cultural elements. In this context, textbooks serve as essential resources, offering both grammatical content and cultural representations. This study focuses on the *Anahtar* C1 level Turkish textbook for foreigners and aims to identify the types and frequency of cultural elements included in the book. The limited number of studies at the C1 level and the lack of research specifically addressing the *Anahtar* series from a cultural perspective constitute the rationale for this study. The research seeks to answer the question: "What cultural elements are included in the *Anahtar* C1 textbook, and how frequently do they appear?" Employing the document analysis method, a qualitative research design, the data were collected and categorized according to the cultural element classification proposed by Okur and Keskin (2013), under seven main headings as well as an additional category for idioms and proverbs. The findings indicate that the most frequently represented categories in the textbook are geography and location, idioms, and interpersonal relations, while the least represented are social life, traditional crafts, and proverbs.

Keywords: Anahtar Textbook, cultural transmission, teaching Turkish as a foreign language

Citation

Şeker, Özlem, Sarıbaş, Murat. "Cultural Transmission Elements in the Turkish as a Foreign Language Textbook: The Case of the “Anahtar” C1 Book”. *Al-Farabi International Journal of Social Sciences*, 10(1), s. 249-271.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15706033>

Date of Submission	02.06.2025
Date of Acceptance	20.06.2025
Date of Publication	30.06.2025
Author Contribution	%50-%50
Peer-Review	Double anonymized - Two External
Ethical Statement	It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.
Ethics Committee Permission	Ethics committee approval is not required
Plagiarism Checks	Yes - Turnitin
Conflicts of Interest	The author(s) has no conflict of interest to declare.
Complaints	contact.alfarabi@iksad.org.tr
Grant Support	The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.
Copyright & License	Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0 . Senet - Atıf 4.0 Uluslararası - Creative Commons

Giriş

İnsan, sosyal bir varlık olmanın gereği olarak iletişime ihtiyaç duyar. Bu iletişimin en temel unsuru ise dildir. Dil, bireyin duygu, düşünce ve ihtiyaçlarını ifade etmesini sağlayan en etkili iletişim aracıdır.

Dil üzerine yapılan tanımlar, onun çok yönlü işlevini ortaya koymaktadır. Örneğin Ergin’e (1999, s. 3) göre dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta; kendine özgü kuralları olan ve bu kurallar çerçevesinde gelişen canlı bir varlıktır. Aksan (1977, s. 13) ise dili; düşünce, duygu ve isteklerin bir toplumda, ses ve anlam yönünden ortak öğeler aracılığıyla başkalarına aktarılmasını sağlayan çok yönlü ve gelişmiş bir dizge olarak tanımlar. Bu tanımlar, dilin yalnızca bir iletişim aracı olmadığını; aynı zamanda kültürel bir miras, toplumsal bir yapı ve düşünsel bir sistem olduğunu ortaya koymaktadır. Dilin bu çok yönlü yapısı, bireylere sadece sözlü veya yazılı iletişim kurma becerisi kazandırmakla kalmaz; aynı zamanda ait oldukları toplumun değerlerini, yaşam biçimini ve dünya görüşünü de aktarma imkânı sunar.

Bu bağlamda, dil öğrenme süreci yalnızca dil bilgisi kurallarının öğrenilmesiyle sınırlı değildir. Hedef dilin kültürel öğelerinin, alışkanlıklarının ve sembollerinin tanınması da bu sürecin ayrılmaz bir parçasıdır. Özellikle Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi bağlamında, kültür aktarımı, dilin anlamlı ve etkili kullanımını destekleyen temel bir unsurdur. Yapılan çalışmalarda, kültürel farkındalık düzeyi yüksek bireylerin hedef toplumla daha sağlıklı iletişim kurabildikleri ve dili daha işlevli kullanabildikleri belirtilmektedir (İltar, 2020). Kültürel bağlamdan yoksun bir öğretim süreci ise öğrencilerin yüzeysel ve geçici bir edinimle yetinmesine yol açabilmektedir. Bu nedenle yapılan çalışmalar, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yalnızca dil bilgisine değil, kültürel öğelere de yer verilmesinin öğrenmeyi daha kalıcı kıldığını vurgulamaktadır (Elbir & Aka, 2015). Bu veriler ışığında, kültür aktarımı, dil öğretiminde vazgeçilmez bir öğe olarak değerlendirilmektedir.

Dil ile kültür arasındaki bu sıkı ilişki, öğretim materyallerine de yansımıştır. Dil öğretiminde en temel materyallerin başında hiç kuşkusuz ders kitapları gelir. Bu kitaplar, yalnızca dilin gramer özelliklerini öğretmekle kalmaz; aynı zamanda kültür aktarımını da üstlenir. Ders kitaplarında yer alan diyaloglar, metinler, görseller ve etkinlikler aracılığıyla hedef dilin konuşulduğu toplumun günlük yaşamı, değer yargıları ve kültürel öğeleri öğrencilere tanıtılır. Bu yönüyle ders kitapları, sadece dil bilgisi kazandıran kaynaklar değil; aynı zamanda kültürel farkındalık oluşturan önemli öğretim araçlarıdır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine yönelik hazırlanan Yedi İklim, Hitit ve İstanbul Türkçe öğretim setleri üzerine yapılan bazı çalışmalar, bu kitapların kültürel içerikleri nasıl sunduğunu göstermeye çalışmıştır. İşcan ve Yassıtaş (2018), Yedi İklim setinde deyim ve atasözlerinin kullanımını analiz ederek kültürel aktarım yönünden güçlü ve zayıf yönlerini belirlemiştir. İlhan (2021), Yeni Hitit kitaplarını inceleyerek çeşitli çalışmaların bulgularını meta-sentez yoluyla bir araya getirmiş; kültür aktarımı bağlamında eksiklikleri ortaya koymuştur. Okur ve Keskin (2013) ise İstanbul öğretim setini inceledikleri çalışmalarında, bu kitapların öğrenciye hedef kültürü aktarmada etkili araçlar olduğunu vurgulamışlardır.

Alanyazın incelendiğinde kültürel öğelerin ders kitaplarındaki yeri üzerine yapılan çalışmaların büyük ölçüde A1, A2 ve B1 seviyelerine odaklandığı görülmektedir. Ancak ileri düzey kitaplara, özellikle C1 seviyesine ilişkin kültürel aktarım odaklı incelemelere sınırlı sayıda yer verildiği dikkat çekmektedir. Literatür taramasında, “Anahtar” ders kitabı serisine yönelik yalnızca bir çalışmaya ulaşılmıştır. Bu çalışma Göçen ve Bingöl (2024) tarafından gerçekleştirilmiş olup serinin B2 seviyesi incelenmiş ve yalnızca söz varlığı unsurları ele alınmıştır. Söz konusu kitabın yeni yayımlanmış olması, güncel pedagojik yaklaşımlar ve çağdaş kültürel içerikler açısından da incelenmeye değer bir kaynak niteliği taşıdığını göstermektedir. Bu nedenle, bu çalışmada *Anahtar C1 ders kitabı*, kültürel aktarım unsurları bakımından incelenerek hem yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanına katkı sağlamak hem de alanyazındaki boşluğu doldurmak amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Anahtar Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı C1’de günlük yaşam başlığı altında yer alan kültürel öğeler nelerdir ve bu öğelere hangi sıklıkta yer verilmiştir?
2. Anahtar Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı C1’de “kişiler arası ilişkiler” başlığı altında yer alan kültürel öğeler nelerdir ve bu öğelere hangi sıklıkta yer verilmiştir?
3. Anahtar Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı C1’de “değerler ve eğitim” başlığı altında yer alan kültürel öğeler nelerdir ve bu öğelere hangi sıklıkta yer verilmiştir?
4. Anahtar Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı C1’de “edebiyat, sanat ve müzik” başlığı altında yer alan kültürel öğeler nelerdir ve bu öğelere hangi sıklıkta yer verilmiştir?
5. Anahtar Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı C1’de “gelenekler ve folklor” başlığı altında yer alan kültürel öğeler nelerdir ve bu öğelere hangi sıklıkta yer verilmiştir?

6. Anahtar Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı C1’de “sosyal yaşam” başlığı altında yer alan kültürel öğeler nelerdir ve bu öğelere hangi sıklıkta yer verilmiştir?

7. Anahtar Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı C1’de “coğrafya ve mekân” başlığı altında yer alan kültürel öğeler nelerdir ve bu öğelere hangi sıklıkta yer verilmiştir?

8. Anahtar Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı C1’de atasözleri ve deyimlere hangi sıklıkta yer verilmiştir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışmada, Anahtar Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı C1 kültürel aktarım unsurları bakımından incelenmiştir. Bu noktada araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yönteminden yararlanılmıştır. Doküman analizinde, çeşitli dokümanlar toplanarak gözden geçirilmekte, sorgulanmakta ve belli kıstaslara göre sistematik bir şekilde analiz edilmektedir (Sak, Şahin Sak, Öneren Şendil ve Nas, 2021).

Araştırmanın Materyali

Araştırmanın veri kaynağını, 2023 yılında Bedil Yayınları tarafından yayımlanan Anahtar Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı C1 oluşturmuştur. Kitap, Abdurrahim Elveren tarafından hazırlanmış olup C1 düzeyinde yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amacıyla geliştirilmiş bir öğretim materyalidir. Bu doğrultuda kitapta yer alan metinler, yönergeler, etkinlikler ve diyaloglar araştırmanın temel verilerini oluşturmuştur.

Veri Toplama Aracı

Veriler toplanırken Okur ve Keskin’in (2013) sınıflandırmasına dayalı olarak kültürel öğeler:

1. Günlük Yaşam
2. Kişiler Arası İlişkiler
3. Değerler ve Eğitim
4. Edebiyat, Sanat ve Müzik
5. Gelenekler ve Folklor
6. Sosyal Yaşam
7. Coğrafya ve Mekân olmak üzere yedi başlık altında incelenmiştir. Deyim ve atasözleri ise bağlamsal yorumlamaya konu edilmemiş olmakla birlikte ayrı bir

başlık altında listelenmiştir. Kültürel öğelerin sınıflandırılmasına ilişkin ayrıntılara Tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo 1: Kültürel Öğeler Tablosu (Okur ve Keskin, 2013: 1629)

Alt öğe	1.Günlük Yaşam	2. Kişiler Arası ilişkiler	3. Değerler ve Eğitim	4. Edebiyat, Sanat ve Müzik	5. Gelenekler ve Folklor	6. Sosyal Yaşam	7. Coğrafya ve Mekân	8. Atasözleri ve Deyimler
a	Yiyecek-içecek	Kişiler	Değerler	Edebiyat	Özel günler ve gelenekler	Moda	Yer (iller ve/veya diğer yerleşim yerleri)	Atasözleri
b	Yemek zamanları, sofrada adabı	Selamlaşma ifade ve davranışları	Eğitim	Müzik	Sözlü anlatımlar ve sözlü gelenekler	Yasaklar		Deyimler
c	Resmi tatiller, çalışma zamanları	Aile yapıları ve ilişkileri, kuşaklar arası ilişkiler	Dil ve tarih bilinci/sevgisi	Sanat	Dini kurallara dayalı davranışlar	Alkış ve güzel hareketler		
d	Boş zaman etkinlikleri, hobiler	Politik ve dinsel gruplar arası ilişkiler	Diğerleri	Gösteri sanatları	Doğum, evlilik gelenekleri	Diğerleri		
e	Karşılıklı konuşmalarda yaşa, cinsiyete, yakınlık derecesine, sosyal statüye, mesleğe göre kullanılacak sözler ve kalıplar	Konuk etme, ikram ve hediyeler		El sanatları geleneği	Festivaller, törenler, kutlamalar			
f	Yeme ve içme alışkanlıkları	Diğerleri		Diğerleri	Danslar			
g	Oyunlar				Toplumsal uygulamalar ritüeller, batıl inançlar			
h	Spor				Halk bilgisi, efsane ve uygulamalarla ilgili diğer öğeler			
i	Müzik				Diğerleri			

Bu noktada veriler toplanmadan önce kültürel öğeler (günlük yaşam, kişiler arası ilişkiler, değerler ve eğitim, edebiyat, sanat ve müzik, gelenekler ve folklor, sosyal yaşam, coğrafya ve mekân) Okur ve Keskin’in (2013) sınıflandırmasına uygun olarak tablo hâline getirilmiş ve verilerin toplanmasında bir araç olarak kullanılmıştır. Ardından Anahtar Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı C1’de incelemelerin sonucunda ortaya çıkan kültürel öğeler yapılan sınıflamaya uygun olarak tabloya yerleştirilmiştir.

Veri Toplama Süreci

Çalışmada, Anahtar Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı C1 incelemeye alınmıştır. Bu noktada ilk olarak kitabın basılı hâline ulaşılmıştır. Analiz edilecek olan dokümanların öncelikle yüzeysel sonrasında ise kapsamlı bir şekilde incelenmesi

gerekmektedir (Bowen, 2009). Bu doğrultuda kitap önce yüzeysel, sonrasında ise kapsamlı bir şekilde incelenerek veriler toplanmıştır.

Nitel araştırmalarda veriler, araştırmacılar tarafından toplanmakta ve yorumlanmaktadır. Bu durum, araştırmacıların tutum ve düşüncelerinin çalışmanın sonucuna yansımaya neden olabilmektedir (Büyüköztürk vd., 2016). Bunun önüne geçebilmek için araştırmanın inandırıcılığının ve aktarılabilirliğinin sağlanması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek 2021).

Bu araştırmada inandırıcılığın sağlanabilmesi için kültürel öğeler belirlenirken ve analizler yapılırken uzman görüşü alınmıştır. Ayrıca araştırmacılar, ilk olarak kitabı birbirlerinden bağımsız olarak değerlendirmişlerdir. Değerlendirmelerin sonrasında Kappa istatistiği kullanılarak puanlayıcılar arası uyum yüzdesi hesaplanmıştır. Hesaplamaların sonucunda Kappa katsayısı 0,82 olarak bulunmuştur. Kappa katsayısı -1 ile +1 arasında bir değer alabilmekte ve bu değer +1'e yaklaşması araştırmacılar arasındaki uyumun arttığını göstermektedir (Gündüzalp ve Demirtaş, 2020). Bu doğrultuda araştırmacılar arasındaki uyumun yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Araştırmanın aktarılabilirliğinin sağlanabilmesi içinse kitapta yer alan metinlerin bazılarını yer verilip bu metinlerin yer aldığı sayfaların numaraları belirtilmiştir.

Verilerin Çözümlemesi

Verilerin çözümlemesinde, tümdengelimsel içerik analiz yöntemi kullanılmıştır. Tümdengelimsel içerik analizi, nitel veri analizinde önceden belirlenen teorik çerçevelere dayanarak verilerin sistematik bir biçimde çözümlemesini amaçlayan yapılandırılmış bir yaklaşımdır. Bu yöntemde, araştırmacı verileri analiz etmeden önce ilgili alan yazını doğrultusunda belirli tema, kavram ya da kategorileri oluşturur ve bu yapı temelinde verileri kodlar (Elo & Kyngäs, 2008; Mayring, 2014). Diğer bir ifadeyle, analiz süreci genelden özele, yani kavramsal çerçeveden hareketle özgül verilere yönelerek yürütülür. Araştırmacı, bu yaklaşımda veri analizine başlamadan önce analiz kategorilerini belirler; ardından bu kategorilere uygun olarak verileri sınıflandırır. Böylece, kuramsal bilgilerin ampirik verilerle olan ilişkisi sistemli biçimde ortaya konur (Yıldırım & Şimşek, 2021). Ancak bu yöntemin yapılandırılmış doğası, bazı sınırlılıklar da içerebilmektedir. Özellikle önceden belirlenmiş kategoriler dışındaki temaların göz ardı edilme riski bulunmaktadır. Bu nedenle araştırmacının analiz sürecinde esnekliğini koruyarak veride ortaya çıkabilecek yeni ve öngörülme-yen temalara da açık olması önerilmektedir (Karataş, 2015). Bu sebeple verilerin toplanmasında kullanılan tabloya deyim ve atasözlerinin de yer aldığı sekizinci başlık eklenmiştir. Bu noktada elde edilen veriler önceden belirlenen temalar (kültürel öğeler) kıstas alınarak analiz edilmiştir. Verilere ilişkin frekans (f) ve yüzde (%) değerleri ise

ilgili tablolarda belirtilmiştir.

BULGULAR

Tablo 2: Anahtar C1 seviyesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı’ndaki Günlük Yaşama Dair Kültürel Öğeler

Alt öge	Başlıklar	f	%
a	Yiyecek-İçecek	25	44,64
b	Yemek zamanları, sofrada adabı	0	0.00
c	Resmi tatiller-Çalışma zamanları	3	5,36
d	Boş zaman etkinlikleri, hobileri	5	8,93
e	Karşılıklı konuşmalarda yaşa, cinsiyete, yakınlık derecesine, sosyal statüye, resmiyete göre kullanılacak sözler ve kalıplar	9	16,07
f	Yeme ve içme alışkanlıkları	3	5,36
g	Oyunlar	0	0.00
h	Spor	9	16,07
i	Müzik	2	3,57
	Toplam	56	100

Tablo 2 incelendiğinde Anahtar C1 seviyesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı’ndaki Günlük Yaşam başlığında “Yiyecek-İçecek” temasına ilişkin 25 (%44,64), “Resmi tatiller-Çalışma zamanları” temasına ilişkin 3 (%5,36) kültürel ögenin yer aldığı görülmüştür. “Boş zaman etkinlikleri ve hobileri” teması kapsamında 5 (%8,93), “Karşılıklı konuşmalarda yaşa, cinsiyete, yakınlık derecesine, sosyal statüye, resmiyete göre kullanılacak sözler ve kalıplar” teması kapsamında 9 (%16,07) kültürel ögeye yer verildiği görülmüştür. “Yeme ve içme alışkanlıkları” temasına ilişkin 3 (%5,36), “Spor” temasına ilişkin 9 (%16,07), “Müzik” temasına ilişkin ise 2 (%3,57) kültürel ögeye yer verilmiştir. “Yemek zamanları, sofrada adabı” ve “Oyunlar” temalarına ilişkin herhangi bir kültürel ögeye rastlanmamıştır. Günlük Yaşam alanından toplamda 56 kültürel ögenin yer aldığı belirlenmiş, bu ögeler arasında en fazla “Yiyecek-İçecek”, en az ise “Yemek zamanları, sofrada adabı” ve “Oyunlar” temalarının temsil edildiği tespit edilmiştir. Tabloda yer alan kültürel ögelere ilişkin örnekler aşağıda verilmiştir.

Yüz gram kıyma ile **içli köfte** mi yapılır? (1.a, s.11)

Evde olsun iş yerinde olsun **çay** içmeyi asla ihmal etmem. (1.a, s.94)

Orası **çiğ köfte** ve Nemrut Dağı ile meşhur kızım. (1.a, s.41)

Tabii ki çağ kebabı, aşotu çorbası ve kadayıf dolması. (1.a, s.49)

23 Nisan töreninde onlarca ülkeden yüzlerce çocuk Ankara’da buluşturulacak. (1.c, s.78)

Geçen cumartesi günü **pikniğe gittik**. (1.d, s.19)

Geçen Pazar günü millet bahçesinde **piknik yapmak** istedik. (1.d, s.67)

Kusura bakmayın ama benimle böyle konuşamazsınız. (1.e, s.82)

Kusura bakma, benimle ister gel ister gelme, ben oraya muhakkak gitmek istiyorum. (1.e, s.94)

Ramazan’da güllaç başta olmak üzere çok tatlı yedik. (1.f, s.79)

Dünya **Güreş** Federasyonları Birliği tarafından kendisine “Asrın **Güreşçisi**” ünvanı verilen Hamza Yerlikaya kimdir? (1.h, s.29)

Ceren: Türkiye’de en başarılı ses sanatçısı sizce kim?

Anne: Elbette ki **Sezen Aksu**. (1.i, s.35)

Baba: **Nilüfer** diyorum. (1.i, s.35)

Tablo 3: Anahtar C1 seviyesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı’ndaki Kişiler Arası İlişkilere Dair Kültürel Ögeler

Alt öge	Başlıklar	F	%
a	Kişiler	108	93.1
b	Selamlaşma ifade ve davranışları	4	3.45
c	Aile yapıları ve ilişkileri, kuşaklar arası ilişkiler	2	1.72
d	Politik ve dinsel gruplar arası ilişkiler	0	0.0
e	Konuk etme ikram ve hediyeler	2	1.72
f	Diğerleri		0.0
	Toplam	116	100

Tablo 3 incelendiğinde Anahtar C1 seviyesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı’ndaki Kişiler Arası İlişkiler başlığına dair kültürel ögeler incelendiğinde “Kişiler” temasına ilişkin 108 (%93,10), “Selamlaşma ifade ve davranışları” temasına ilişkin 4 (%3,45), “Aile yapıları ve ilişkileri, kuşaklar arası ilişkiler” temasına ilişkin 2 (%1,72), “Konuk etme, ikram ve hediyeler” temasına ilişkin 2 (%1,72) kültürel ögenin yer aldığı

belirlenmiştir. “Politik ve dinsel gruplar arası ilişkiler” teması kapsamında herhangi bir kültürel öğeye rastlanmamıştır. Kişiler arası ilişkiler alanından toplamda 116 kültürel ögenin yer aldığı belirlenmiş, bu ögeler arasında en fazla “Kişiler”, en az ise “Aile yapıları ve ilişkileri” ile “Konuk etme, ikram ve hediyeler” temalarının işlendiği görülmüştür. Tabloda yer alan kültürel öğelere ilişkin örnekler aşağıda verilmiştir.

Resimden pek anlamam, fakat sanırım **Osman Hamdi Bey** en tanınmış ressam Türkiye’de. (2.a, s.35)

Gelin, bu konuda ünlü psikolog **Doğan Cüceloğlu** ne diyor bakalım. (2.a, s.8)

Osmanlı Devleti toprağı olan Irak’ın Samarra şehrinde dünyaya gelen ve aslen Kerkük Türkmeni olan Manisa Tarzanı’nın gerçek adı **Ahmet Bedevi**’dir. (2.a, s.63)

Başta **Tarık Buğra**’nın kitapları olmak üzere geçen yaz çok roman okudum. (2.a, s.79)

Benim en beğendiğim yazar **Peyami Safa**.

Ceren: Geldik son soruya: Sizce ülkemizdeki en başarılı komedyen kimdir?

Anne: Hiç şüphesiz **Cem Yılmaz**. (2.a, s.35)

Baba: Yoo, bence **Ata Demirer**. (2.a, s.35)

Kayseri’de dünyaya gelen **Mimar Sinan** yaklaşık yüz sene yaşadı. (2.a, s.32)

Affedersiniz, oturmakta olduğunuz koltuk bana ait, rica etsem kalkar mısınız? (2.b, s.52)

“**Kolay gelsin.**” dedi adam.

İşçi gülümseyerek döndü ve “**Sağ olun.**” dedi. (2.b, s.11)

Dedem, uzun zamandır küs olan babamla amcamı bayramda barıştırıp el sıkıştırdı. (2.c, s.78)

Dedem başta olmak üzere bütün büyüklerin ellerinden hürmetle öperim. (2.c, s.79)

Bayramda **eş dost evimize geldi**. (2.e, s.18)

Ablam yemeğin birazını yan komşumuza vermek için evden çıktı. (2.e, s.26)

Tablo 4: Anahtar C1 seviyesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı’ndaki Değerler ve Eğitime Dair Kültürel Öğeler

Alt öge	Başlıklar	F	%
a	Değerler	38	27.57
b	Eğitim	0	0.0
c	Dil ve Tarih Bilinci/Sevgisi	100	72.46
d	Diğerleri	0	0.0
	Toplam	116	100

Tablo 4 incelendiğinde Anahtar C1 seviyesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı’ndaki Değerler ve Eğitim başlığına dair “Değerler” temasına ilişkin 38 (%27,54), “Dil ve Tarih Bilinci/Sevgisi” temasına ilişkin 100 (%72,46) kültürel ögenin yer aldığı belirlenmiştir. “Eğitim” teması kapsamında herhangi bir kültürel ögeye rastlanmamıştır. Değerler ve eğitim alanından toplamda 138 kültürel ögenin yer aldığı görülmüş, bu ögeler arasında en fazla “Dil ve Tarih Bilinci/Sevgisi”, en az ise “Değerler” temasının işlendiği tespit edilmiştir. “Eğitim” temasına ilişkin herhangi bir kültürel ögeye rastlanmamıştır. Tabloda yer alan kültürel öğelere ilişkin örnekler aşağıda verilmiştir.

Dua edin de Murat kasanın şifresini biliyor olsun. (3.a, s.42)

Dua edelim de kurtarma ekipleri şimdi bizi arıyor olsun. (3.a, s.42)

Yakup sen aniden zenginleştikten beri, doğruyu yanlış, **helali haramı** bilmez olmuşsun. (3.a, s.43)

1558 yılında İstanbul’da vefat eden Mimar Sinan, Süleymaniye Camisi’nin yanında kendi yaptığı sade bir türbeye defnedildi. (3.c, s.32)

Kanuni Sultan Süleyman, devleti idare eden onuncu Osmanlı padişahıdır. (3.c, s.33)

Mademki **Türkçe** öğrenmek istiyorsun, kursa git. (3.c, s.14)

Kanuni Sultan Süleyman’ın küçük oğulları Bayezid ile Cihangir’in 1539’da yapılan sünnet düğünlerinde çok büyük bir şenlik düzenlendi. (3.c, s.65)

“Dede Korkut Hikâyeleri” adlı kitapta unutulmaz bir karakter vardır: Deli Dumrul. (3.c, s.60)

13. yüzyılda yaşamış olan Mevlana Celaleddin-i Rumi, dünyaca ünlü "Mesnevi" adlı eserinde şöyle ilginç bir kıssa anlatır: (3.c, s.59)

Caminin ön bahçesinde Kanuni Sultan Süleyman’ın ve onun sevgili eşi Hürrem Sultan’ın mezarı bulunmaktadır. (3.c, s.33)

Yavuz Sultan Selim’in İran’a yönelik 1514’teki Çaldıran Savaşı ile 1517’deki Mısır Seferi’ne katıldı. (3.c, s.32)

Birinci Dünya Savaşı ve daha sonra Kurtuluş Savaşı sırasında Türk Ordusu’nda kahramanca savaşmış ve savaş bittikten sonra Meclis tarafından kendisine İstiklal Madalyası verilmiştir. (3.c, s.63)

Tablo 5: Anahtar C1 seviyesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı’ndaki Edebiyat Sanat ve Müzik Başlığına Dair Kültürel Öğeler

Alt öge	Başlıklar	f	%
a	Edebiyat	30	34,09
b	Müzik	3	2,27
c	Sanat	51	59,09
d	Gösteri sanatları	4	4,55
e	El sanatları geleneği	0	0,00
f	Diğerleri	0	0,00
	Toplam	88	100

Tablo 5 incelendiğinde Anahtar C1 seviyesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı’nda Edebiyat, Sanat ve Müzik başlığı altında toplam 88 kültürel öğeye yer verildiği görülmektedir. Sanat 51 (%59,09), edebiyat 30 (%34,09), gösteri sanatları 4 (%4,55) ve müzik 3 (%2,27) örnekle yer almaktadır. El sanatları geleneği başlığında ise herhangi bir örneğe yer verilmemiştir. Tabloda yer alan kültürel öğelere ilişkin örnekler aşağıda verilmiştir.

Ceren: En beğendiğiniz Türk şair kimdir?

Baba: Bence şiirde **İsmet Özel**’in üstüne yok (4.a, s.35)

Anne: **Hilmi Yavuz** benim için her zaman bir numaradır. (4.a, s.35)

Üniversitedeki hocamız **Halide Edip**’i okumamızı tavsiye ediyordu. (4.a, s.100)

Onun “**Yalnızız**” adlı kitabını iki defa okumuştum. (4.a, s.35)

Ceren: Türkiye’de en başarılı ses sanatçısı sizce kim?

Anne: Elbette ki **Sezen Aksu**. (4.b, s.35)

Baba: **Nilüfer** diyorum. (4.b, s.35)

Radyoda **Zeki Müren** mi çalışıyor? Sesi biraz açar mısınız lütfen? (4.b, s.99)

Ceren: Sizce en iyi yönetmen?

Baba: Tabii ki “**Selvi Boylum Al Yazmalım**” filminin yönetmeni **Atıf Yılmaz**. (4.c, s.35)

Anne: **Çağan Irmak** bence. Hem “**Asmalı Konak**” dizisinin hem “**Babam ve Oğlum**” filminin yönetmeni. (4.c, s.35)

Ceren: Size göre en başarılı artist kim?

Baba: Ben **Şener Şen** diyorum. (4.c, s.35)

Anne: Bence **Haluk Bilginer**. Büyük oyuncu. (4.c, s.35)

O zamanki adı "At Meydanı" olan bugünkü Sultanahmet Meydanı'ndaki dikili taşlar arasına cambazların gösterisi için bir halat gerildi. Çocuk cambazlar ayaklarının altına sabun bağlayarak bu halat üzerinde hünerlerini sergiledi. Bir cambaz kendisini bir çocukla sırt sırta bağlayıp, kaval çalarak düz yolda yürüyormuş gibi bu halatta yürüdü. Başka biri ayağına sepetler bağlayıp, aşağıdan gelen müzik eşliğinde halatın üstünde oynadı. (4.d, s.65)

Bazıları kılıçların keskin taraflarıyla çeşitli gösteriler yaptı. Kimisi kılıçların keskin uç tarafı sırtına deşecek şekilde üç kılıcın üzerine yattı ve karnında bulunan tuğlaları üzerine bırakılan koca bir değirmen taşıyla parçalattı. Bir başkası ince bir hançeri ağzından boğazına doğru indirdi. İşte bunun gibi çeşit çeşit gösterilerle günlerce süren ve halkı eğlendiren büyük bir şenlik tertip edildi. (4.d, s.65)

Tablo 6: Anahtar C1 seviyesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'ndaki Gelenekler ve Folklor Başlığına Dair Kültürel Ögeler

Alt öge	Başlıklar	f	%
a	Özel günler ve gelenekler	7	25,93
b	Sözlü anlatımlar ve sözlü gelenekler	4	14,81
c	Dini kurallara dayalı davranışlar	16	59,26
d	Doğum, evlilik gelenekleri	0	0,00
e	Festivaller, törenler, kutlamalar	0	0,00
f	Danslar	0	0,00
g	Toplumsal uygulamalar, ritüeller, batıl inançlar	0	0,00
h	Halk bilgisi, efsane ve uygulamalarla ilgili diğer ögeler	0	0,00
i	Diğerleri	0	0,00
	Toplam	27	100

Tablo 6 incelendiğinde Anahtar C1 seviyesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'nda Gelenekler ve Folklor başlığı altında toplam 27 kültürel ögeye yer verildiği

görülmektedir. Dini kurallara dayalı davranışlar 16 (%59,26), özel günler ve gelenekler 7 (%25,93), sözlü anlatımlar ve sözlü gelenekler 4 (%14,81) oranında yer almıştır. Doğum ve evlilik gelenekleri, festivaller, törenler, kutlamalar, danslar, toplumsal uygulamalar, ritüeller, batıl inançlar; halk bilgisi, efsane ve uygulamalarla ilgili başlıklarında ise herhangi bir kültürel öğeye yer verilmemiştir. Tabloda yer alan kültürel öğelere ilişkin örnekler aşağıda verilmiştir.

Kanuni Sultan Süleyman'ın küçük oğulları Bayezid ile Cihangir'in 1539'da yapılan sünnet düğünlerinde çok büyük bir şenlik düzenlendi. (5.a, s.65)

Dedem, uzun zamandır küs olan babamla amcamı **bayramda** barıştırdı. (5.a, s.78)

Bayramda mahallenin çocukları evimize geldiler, tümünün elbiseleri yepyeniydi. (5.a, s.26)

Dede Korkut'un rivayet ettiğine göre, onun hikâyesi şöyledir: (5.b, s.60)

Dua edin de Murat kasanın şifresini biliyor olsun. (5.c, s.42)

Dua edelim de kurtarma ekipleri şimdi bizi arıyor olsun. (5.c, s.42)

Allah izin verirse, benim de bu sene **umre** yapmaya niyetim var. (5.c, s.91)

Bunu duyan Deli Dumrul kendisini affetmesi için bu sefer **Yüce Allah'a yalvarmaya başlar**. (5.c, s.60)

Böyle bir durumdaysa yapmamız gereken elimizdeki kıymetini bilmek, bardağın dolu tarafını görmek ve var olanlar için **şükretmektir**. (5.c, s.8)

Yemin etsen de etmesen de artık sana inanmıyoruz. (5.c, s.20)

Tablo 7: Anahtar C1 seviyesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'ndaki Sosyal Yaşam Başlığına Dair Kültürel Öğeler

Alt öğe	Başlıklar	f	%
a	Moda	0	0,00
b	Yasaklar	0	0,00
c	Alkış ve güzel hareketler	0	0,00
d	Diğerleri	0	0,00
	Toplam	0	0,00

Tablo 7 incelendiğinde Anahtar C1 seviyesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'nda sosyal yaşam başlığına dair herhangi bir kültürel öğeye yer verilmediği görülmektedir.

Tablo 8: Anahtar C1 seviyesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı’ndaki Coğrafya ve Mekân Başlığına Dair Kültürel Öğeler

Alt öge	Başlıklar	f	%
	Yer (iller ve/veya diğer yerleşim yerleri)	276	100
	Toplam	276	100

Tablo 8 incelendiğinde Anahtar C1 seviyesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı’nda coğrafya ve mekân başlığına dair yer alan 276 (%100,00) kültürel ögenin tamamı yer adlarına ilişkin örneklerden oluşmaktadır. Tabloda yer alan kültürel öğelere ilişkin örnekler aşağıda verilmiştir.

Artvin –ki yemyeşil bir şehirdir- turizmde gelişebilir. (7, s.13)

Aslen **Sivaslı** olan Hamza Yerlikaya 3 Haziran 1976’da **İstanbul**’un **Kadıköy** ilçesinde doğdu. (7, s.29)

Gaziantep’teki tarihi çarşıda yok yok. (7, s.34)

Türkiye, birçok açıdan dünyanın en güzel ülkelerinden biridir. (7, s.40)

Türkiye’nin her bir şehri yemek konusunda bir ekoldür. (7, s.40)

Gelecek salı bu saatlerde **Ankara**’ya varmış oluruz. (7, s.42)

Aşağıdaki **Fethiye Ölüdeniz** manzarası nefes kesiciydi. (7, s.44)

Nevşehir’e yani **Kapadokya** bölgesine gitmişken de uçan balona bindim. (7, s.44)

Doğrusunu söylemek gerekirse, birkaç ay öncesine kadar **Salda Gölü** diye bir yer olduğundan haberim yoktu. (7, s.48)

Erzurum daha önce gezmiş olduğum birçok şehirden daha kadim bir şehirmiştir. (7, s.49)

İzmir’e gidemedim, ama fotoğraflara ve videolara baka baka oraya gitmiş kadar oldum. (7, s.59)

Antalya’daki bütün beş yıldızlı otelleri aradık, gelgelelim hiç boş oda bulamadık. (7, s.67)

Kayak için **Uludağ**’a gitmişler. (7, s.68)

Yarın başta **Topkapı** olmak üzere sarayları gezeceğiz. (7, s.79)

Daha önce **Sapanca**’ya gittiğin oldu mu? (7, s.88)

İyi ki **Bursa**’ya geldik, sizi burada göreceğimiz varmış. (7, s.90)

Gerek **Kayseri**’de gerek **Sivas**’ta uzun yıllar tarih öğretmenliği yaptım. (7, s.94)

Taksim’den **Kabataş**’a doğru ağır adımlarla iniyorduk. (7, s.95)

Manavgat sahili her zamanki gibi sıcaktı. (7, s.98)

Antalya’da deveye bindim. (7, s.100)

İyi ki **Ayvalık**’a geldim. (7, s.100)

Tablo 9: Anahtar C1 seviyesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı’ndaki Atasözleri ve Deyimler

Alt öge	Başlıklar	f	%
8.a	Atasözleri	8	7,48
8.b	Deyimler	99	92,52
	Toplam	107	100

Tablo 9 incelendiğinde Anahtar C1 seviyesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı’nda atasözleri ve deyimlere dair toplam 107 kültürel öğeye yer verildiği görülmektedir. Bahsi geçen kitapta deyimler 99 (%92,52), atasözleri ise 8 (%7,48) örnekle temsil edilmiştir.

Keskin sirke küpüne zarar. (8.a, s.13)

Alma mazlumun ahını çıkar aheste aheste. (8.a, s.18)

İnsanlar konuşa konuşa, hayvanlar koklaşa koklaşa anlaşır. (8.a, s.18)

Dikensiz gül olmaz. (8.a, s.34)

Hatasız kul olmaz. (8.a, s.34)

Derdini söylemeyen derman bulamaz. (8.a, s.81)

Zengin malı züğürdün çenesini yorar. (8.a, s.97)

Kara haber tez duyulur. (8.a, s.98)

Köşeye çekilmek. (8.b, s.8)

Kabuğuna çekilmek. (8.b, s.9)

Maşallahı var. (8.b, s.10)

Yorgunluktan bitmek. (8.b, s.11)

Dört elle sarılmak. (8.b, s.16)

Onunla **omuz omuza** yıllarca bu iş yerinde çalıştık. (8.b, s.18)

Seninle **el ele verip** bu sorunları aşacağız. (8.b, s.18)

Çok dikkatli olun, **birilerinin oyununa gelmeyin**. (8.b, s.36)

Ergenlik çağına giren oğlumuz çok huysuzlaştı ve sözümüzü dinlemez oldu. Bu yüzden biz de ondan **illallah eder olduk**. (8.b, s.43)

Koridordaki patronun sesini duyan Sami hemen masasına geçip ciddi bir şekilde çalışıyor gibi yapıyor ama yarım saat sonra arkadaşlarıyla tekrar **çene çalıyor**. (8.b, s.46)

Bazen öyle yoruluyoruz ki **tren çarpmış gibi oluyoruz**. (8.b, s.46)

Bazen yapacak hiçbir şey bulamam ve evde **sıkıntıdan patlayacak gibi olurum**. (8.b, s.46)

Sadi bugün Cevdet'e o kadar ağır laflar söylemiş ki, Cevdet **tokat yemiş gibi olmuş**. (8.b, s.46)

Kuzenim üniversite sınavını kazandığını duyduğu zaman **mutluluktan havalara uçtu**. (8.b, s.46)

Ben niye kendi elimle **hayatımı kararttım** ki? (8.b, s.57)

Beni bekleyen bir **fırsatı kaçırdım**. (8.b, s.57)

Gazetede gördüğüm trafik kazası için **yüreğim yandı**. (8.b, s.98)

Gece yarısı yangın çıkınca bütün mahalle **ayağa kalktı**. (8.b, s.99)

Tablo 10: Anahtar C1 seviyesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı Kültür Oranları

Başlıklar	f	%
Günlük Yaşam	56	6,91
Kişiler Arası İlişkiler	116	14,32
Değerler ve Eğitim	140	17,28
Edebiyat-Sanat ve Müzik	88	10,86
Gelenekler ve Folklor	27	3,33
Sosyal Yaşam	0	0
Coğrafya ve Mekân	276	34,07
Atasözü	8	0,99
Deyim	99	12,22
Toplam	810	100

Tablo 10 incelendiğinde Anahtar C1 seviyesi Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı'nda günlük yaşama dair 56 (% 6,9), kişiler arası ilişkilere dair 116 (% 14,32), değerler ve eğitime dair 140 (%17,28) ögeye yer verildiği belirlenmiştir. Yine edebiyat-sanat ve müzik alanlarından 88 (%10,86), gelenekler ve folklor alanlarından 27 (% 3,33), coğrafya ve mekân alanlarından 276 (% 34,07) kültürel öge bu ders kitabında tespit

edilmiştir. Kitapta 8 (% 0,99) atasözü, 99 (%12,22) deyim bulunmaktadır. Sosyal yaşama yönelik bu kitapta hiçbir kültürel ögenin yer almadığı görülmüştür. Günlük yaşam alanından toplam 810 kültürel ögenin yer aldığı, bunlar içerisinde sayısal olarak en çok “coğrafya ve mekân” alanlarına en az ise atasözüne yer verildiği belirlenmiştir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışma, Anahtar C1 ders kitabında yer alan kültürel öğelerin, Okur ve Keskin’in (2013: 116) kültürel öge sınıflandırmasına dayalı olarak konu başlıklarına göre dağılımını ve bu öğelerin kültür aktarımı açısından değerlendirmesini ortaya koymaktadır. Elde edilen bulgular, kitabın kültürel içerik açısından zengin olduğunu göstermektedir. Ancak bu içeriğin dengeli, temsili ve çok yönlü bir biçimde sunulmadığı gözlemlenmiştir.

Günlük yaşam teması altında yer alan 56 kültürel öge, bu temanın önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir. Bu öğelerin büyük kısmı "yiyecek-içecek" (%44,64), "spor" ve "söz kalıpları" gibi alt başlıklarda yoğunlaşırken, “sofra adabı” ve “oyunlar” gibi alt kategorilerde hiç örnek bulunmamaktadır. Oysa Memiş (2016), dil öğretiminde günlük yaşam pratiklerinin kültürel farkındalık geliştirme sürecine doğrudan katkı sunduğunu belirtmektedir. Yemek kültürüne yapılan vurgu kültürel farkındalık açısından değerli olmakla birlikte, davranışsal normlara yeterince yer verilmemesi kültürün davranışsal boyutunun aktarımında eksiklik yaratmaktadır. Kişiler arası ilişkiler başlığı, 116 öge ile ikinci sırada yer almakta ve ağırlıklı olarak “kişiler” (%93,10) teması çerçevesinde yapılandırılmıştır. Selamlaşma ifadeleri ve aile ilişkilerine yer verilmiş olmakla birlikte, "politik-dinsel grup ilişkileri" gibi sosyal yapıyı tanımlayan alanlar ihmal edilmiştir. Bu durum, toplumsal ilişkilerin kültürel yönünün yalnızca birey düzeyinde ele alındığını, yapısal ilişkilerin ise göz ardı edildiğini göstermektedir. Çiftçi (2019), bireyler arası iletişimde kullanılan söz kalıplarının kültürel kimlik inşasında rol oynadığını vurgulamaktadır.

Değerler ve eğitim başlığı altında 138 ögeye rastlanmış, bunların %72,46'sı “dil ve tarih bilinci/sevgisi” ile ilgilidir. Bu bulgu, kitabın tarihî ve millî bilinç kazandırma yönüyle güçlü bir vurgu taşıdığını göstermektedir. Ancak dikkat çekici bir diğer durum ise, okul kültürüne dair kültürel ögeye yer verilmemiş olmasıdır. Bu temanın kültürel bağlamda yeterince yansıtılmadığı gözlemlenmiştir. Oysa Karakoç Öztürk (2020), eğitimle ilişkili toplumsal değerlerin, öğretmen-öğrenci rolleri; sınıf içi etkileşim gibi öğelerin de kültürel aktarım açısından önemli olduğunu ve ders kitaplarında görünür

olması gerektiğini belirtmektedir. Bu eksiklik, hedef toplumun eğitimle ilgili sosyal yapısına dair bilgi edinilmesini zorlaştırabilir.

Edebiyat, sanat ve müzik başlığında toplam 88 ögeye yer verilmiştir. Sanat (%59,09) ve edebiyat (%34,09) ön plana çıkarken “el sanatları” gibi geleneksel kültürü yansıtan alt başlıklarda hiç örnek bulunmamaktadır. Bu durum, kültürel aktarımın çağdaş sanata odaklandığını, geleneksel üretim biçimlerinin ise ihmal edildiğini göstermektedir. Çiftci (2019), kültürel aktarımda çağdaş sanat öğelerinin ön planda olduğunu belirtirken İşcan ve Yassıtaş (2018) da moda, yasaklar ve toplumda kabul görmüş güzel hareketler gibi sosyal yaşama dair geleneksel kültür unsurlarının aktarımında eksiklikler olduğunu vurgulamaktadır.

Gelenek ve folklor başlığı altında yer alan 27 ögenin büyük bölümü “dini kurallara dayalı davranışlar” (%59,26) teması etrafında toplanmıştır. “Doğum, evlilik gelenekleri”, “festivaller”, “danslar”, “ritüeller” ve “efsaneler” gibi alt temalara hiç yer verilmemiştir. Oysa bu öğeler, toplumların kültürel kimliğini taşıyan ve yaşatan önemli unsurlardır. Fişekçioğlu (2021), kültür aktarımının yalnızca dini değerlerle değil, halk anlatıları ve yaşam pratikleriyle dengelenmesi gerektiğini savunmaktadır.

Sosyal yaşam kategorisinde herhangi bir kültürel ögeye yer verilmemiştir. Mutlu ve Set (2020) de C1 seviyesindeki diğer kitaplarda benzer bir boşluğa dikkat çekerek sosyal yaşam unsurlarının (moda, yasaklar vb.) yok sayılmasının, öğrencinin gündelik toplumsal pratiklerle bağ kurmasını engellediğini belirtmişlerdir. Özgen ve Maden (2024), sosyal davranış kodlarının öğretim sürecinde görünür kılınmamasının kültürlerarası iletişimde yanlış anlaşılmalara yol açabileceğini vurgular.

Coğrafya ve mekân başlığı, 276 öge ile tüm kategoriler içinde en yüksek frekansa sahiptir. Tüm öğelerin yer adlarıyla ilişkili olması, kitabın Türkiye’nin bölgesel zenginliklerini tanıtmaya noktasında güçlü bir işlev üstlendiğini göstermektedir. Memiş (2016), mekânsal farkındalığın geliştirilmesinin dili öğrenme motivasyonunu da artırdığını ifade eder. Bu başlık, kültür aktarımı açısından kitabın en güçlü yönlerinden biridir.

Atasözleri yalnızca 8 örnekle kitapta temsil edilmiş ve tüm kalıp ifadeler içinde sadece %7,48’lik bir yer kaplamıştır. Oysa atasözleri, bir toplumun ortak değer yargılarını, dünya görüşünü ve kolektif hafızasını yansıtan en güçlü sözlü kültür ürünlerindendir. Barçın (2018), atasözlerinin öğretim materyallerinde daha yaygın ve bağlamsal biçimde sunulması gerektiğini belirtmiştir. Buna karşılık deyimler 99 örnekle temsil edilmiş ve kalıp ifadelerin %92,52’sini oluşturmuştur. Bu yoğunluk, deyimlerin

bağlamsal öğrenme açısından öncelikli tutulduğunu göstermektedir. Çiftci (2019), deyimlerin günlük iletişimi anlamlandırmada ve dil becerilerini geliştirmede etkili olduğunu savunsa da deyim–atasözü dağılımındaki dengesizlik, kültürel miras aktarımının bütünlüğünü olumsuz etkilemektedir.

Genel dağılıma bakıldığında ise en fazla kültürel öge içeren başlığın "coğrafya ve mekân" olduğu görülmektedir. Toplam 276 örnekle bu kategori, kitabın kültürel içeriğinde %40'ın üzerinde bir ağırlığa sahiptir. Bu durum, Türkiye'nin yerel ve bölgesel coğrafi yapılarının yabancılara tanıtılması konusunda güçlü bir eğilim olduğunu göstermektedir. Aydın (2018), coğrafi kavramların ve yer adlarının yabancı dil öğretiminde somut bağlamlar oluşturduğunu, bu sayede öğrencilerin sadece dili değil, o dile ait kültürel uzamı da içselleştirebildiklerini belirtmektedir. Buna karşılık, "sosyal yaşam" kategorisinde hiç kültürel ögeye yer verilmemesi, kültürel aktarımda önemli bir eksikliğe işaret etmektedir. Gün ve Şimşek (2020), yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan materyallerde gündelik hayata dair sosyal içeriklerin sınırlı olduğunu ve bu durumun dil öğrencilerinin hedef toplumun yaşam tarzına dair bağ kurmasını zorlaştırdığını belirtmiştir. Benzer şekilde, Aksel ve Yıldız (2024) da ders kitaplarında bireylerin günlük yaşamda karşılaşabileceği sosyal davranış örüntülerine daha fazla yer verilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Sonuç olarak Anahtar C1 kitabı kültürel ögeler bakımından zengin olsa da bu ögelerin kitapta dengeli bir şekilde dağıtılmadığı söylenebilir. Özellikle sosyal yaşam, eğitim, geleneksel sanatlar ve toplumsal yapı ilişkileri gibi başlıklardaki eksiklikler, kültür aktarımında bütüncül bir yaklaşımın sergilenemediğini ortaya koymaktadır. Kitap, coğrafya, tarih ve sanat gibi alanlarda güçlü temsillere sahip olsa da kültürel çeşitliliğin ve gündelik yaşam pratiklerinin aktarımı açısından sınırlı bir çerçevede kalmaktadır. Bu durum, kültürlerarası iletişimi ve hedef dile karşı oluşacak kültürel farkındalığı olumsuz etkileyebilir.

Bu çalışma doğrultusunda elde edilen bulgular, yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarının kültürel içerik açısından yeniden değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Öncelikle, sosyal yaşam alanına yeterince yer verilmemesi, öğrencilerin hedef toplumun gündelik yaşantısıyla bağ kurmasını zorlaştırmaktadır. Bu nedenle moda, eğlence, alışveriş, yasaklar gibi sosyal yaşamın somut yansımalarına daha fazla yer verilmesi, kültürlerarası farkındalık açısından önem arz etmektedir. Ayrıca kültürel aktarımın yalnızca çağdaş unsurlarla sınırlandırılmaması; el sanatları, halk oyunları, ritüeller ve sözlü halk anlatıları gibi geleneksel kültür unsurlarının da dengeli biçimde sunulması gerekmektedir.

Eğitim temalı içeriklerin yetersizliği, dil öğrencilerinin Türkiye’nin eğitim sistemi, okul kültürü ve sınıf içi sosyal dinamikleri hakkında bilgi edinmelerine engel teşkil etmektedir. Öğretmen-öğrenci rolleri, sınıf içi etkileşim biçimleri gibi unsurlar, eğitim kültürünün önemli parçalarıdır ve bu tür içeriklerin ders kitaplarında yer alması, öğrencilerin kültürel bağlamı daha iyi kavramalarını sağlayacaktır. Bunun yanı sıra, Türkiye’nin sosyal yapısına uygun olarak farklı etnik ve inanç gruplarına ait yaşam pratiklerine de yer verilmesi, kültürel çeşitliliğin temsili açısından önem taşımaktadır.

Kaynakça

- Aksan, D. (1977). *Her yönüyle dil: Ana çizgileriyle dilbilim* (Cilt 1). Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksel, A., & Yıldız, Ü. S. (2024). Yabancılar Türkçe öğretiminde ders kitabındaki kültürel unsurların incelenmesi: Uludağ Türkçe öğretim seti (A2) örneği. *Bezek Yabancılar Türkçe Öğretimi Dergisi*, 3(1), 1–16.
- Aydın, E. (2018). Yabancı dil öğretiminde coğrafi kavramların kullanımı ve kültürel bağlam oluşturmadaki önemi. *Dil ve Eğitim Dergisi*, 5(2), 123–138.
- Barçın, N. (2018). Atasözleri ve deyimlerin kültür aktarımındaki yeri. *Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları*, 10(1), 45–60.
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27–40.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (20. Baskı). Pegem.
- Çiftci, E. (2019). Deyimlerin yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde işlevi ve önemi. *Yabancı Dil Eğitimi Dergisi*, 7(3), 210–225.
- Elbir, B., & Aka, N. (2015). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde kültür aktarımı. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4(3), 123–138.
- Elo, S., & Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing*, 62(1), 107–115.
- Erdem, M. D., Gün, M., & Karateke, B. (2015). İleri seviye için hazırlanan İstanbul yabancılar Türkçe öğretim setinin kültür aktarımı açısından incelenmesi. *International Journal of Language Academy*, 3(1), 8–17.
- Fişekcioğlu, A. (2021). Halk kültürü ve dil eğitimi: Gelenek ve folklorun önemi. *Kültür ve Eğitim*, 9(2), 87–102.
- Göçen, G., & Bingöl, S. (2024). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında yer alan söz varlığı unsurları: “Anahtar B2” ders kitabı örneği. *Journal of Sustainable Educational Studies (JSES)*, (Ö3), 74–101.
- Gün, M., & Şimşek, R. (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde sosyo-kültürel yansımalar. *Turkish Journal of Primary Education*, 5(1), 46–58.
- Gündüzalp, S. & Demirtaş, Z. (2020). Eğitim fakültesi öğrencileri gözüyle öğretim elemanları. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2, 224–233.
- İlhan, G. (2021). Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe ders kitaplarındaki kültür aktarımı ile ilgili yapılan incelemelere yönelik bir meta-sentez çalışması. *International Journal of Social and Educational Sciences*, 1(1), 1–15.
- İşcan, A., & Yassıtış, T. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında kültür aktarımı: Yedi İklim Türkçe öğretim seti örneği (B1-B2 düzeyi). *Aydın Tömer Dil Dergisi*, 3(1), 47–66.
- İşçi, C. (2012). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan “Yeni Hitit” ders kitabının dört temel dil becerisi ve kültür açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi) <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Karakoç Öztürk, Z. (2020). Eğitimde kültür aktarımı: Okul kültürünün yabancı dil öğretimindeki yeri. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(4), 300–317.
- Karataş, Z. (2015). Nitel araştırmalarda veri analizi süreci: İçerik analizi örneği. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 13(1), 1–13.
- Kutlu, A. (2014). Yabancılar Türkçe öğretiminde kültürün araç olarak kullanımı: Gazi Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti örneği (B1–B2 seviyesi). *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(2), 697–710.

- Mayring, P. (2014). Qualitative content analysis: Theoretical foundation, basic procedures and software solution. Klagenfurt: Beltz Verlag. Retrieved from <https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:0168-ssoar-395173>
- Memiş, M. (2016). Yabancı dil öğretiminde eğitim ortamı ve kültür aktarımı. *Uluslararası Eğitim ve Dil Dergisi*, 3(1), 25–40.
- Mutlu, H. H., & Set, G. (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde sosyal yaşamın yeri. *Türkçe Öğretiminde Kültür Unsurları*, 4(2), 150–170.
- Mutlu, H. H., & Set, G. (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan C1 seviye ders kitaplarındaki kültür unsurlarının incelenmesi (Gazi Yabancılar İçin Türkçe – İstanbul Yabancılar İçin Türkçe). *International Journal of Social Science Studies*, 1 (171), 91-108.
- Okur, Y., & Keskin, Ö. (2013). Yabancı dil öğretiminde kültürel öğelerin sınıflandırılması. *Dil Eğitimi ve Uygulamaları Dergisi*, 5(3), 110–130.
- Ökten, C., & Kavanoz, S. (2014). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimini hedefleyen ders kitaplarında kültür aktarımı. *Turkish Studies*, 9(3), 845–862.
- Özgen, S., & Maden, M. (2024). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde sosyal davranış kodları ve kültürlerarası iletişim. *Dil ve İletişim Araştırmaları*, 8(1), 55–72.
- Sak, R., Şahin Sak, İ. T., Öneren Şendil, Ç., & Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227–250.
- Tüm, G., & Sarkmaz, Ö. (2012). Yabancı dil Türkçe ders kitaplarında kültürel öğelerin yeri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43, 448–459.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. baskı). Seçkin.